

Nylöse kyrka i Gamlestaden

Nylöse kyrka med klockstapel och församlingshem
Uppe på Storeberget går pilgrimsleden norrut mot Gamla Lödöse.

På 1920-talet var Gamlestaden folkrikt nog för att få ett kapell. Gamlestads kapell byggdes där man först tänkte sig infarten till Kvibergs kyrkogård. Den blev klar 1935 men med annan infartsväg. 1928 togs kapellet i bruk främst som församlingshem men även som kyrka utan att vara invigd för detta ändamål.

Den göteborgske arkitekten Ragnar Ossian "R O" Swensson lät sig inspireras av norska stavkyrkor. Väggarna är täckta med ljus, melerad skiffer från Glava i Värmland och det valmade sadeltaket med mörkare skiffer från Grythyttan. Kyrkan har en takryttare med skifferklädd spira som avslutas med en tupp. Hela exteriören är skifferklädd vilket är ovanligt.

1954 blev kapellet invigt som Nylöse kyrka. Samma år byggdes klockstapeln. Klockstolen är av brunmålat trä och klockhuset är täckt med svart skiffer. 1974 tillbyggdes en sakristia till korets norra fasad. 2004 tillkom församlingshemmet som sammanlänkades med sakristian. 1972 fick kyrkan ett altare med ett rakt formspråk i huggen marmor från Kinnekulle. Fyra apostlafigurer från den år

1791 rivna hospitalskyrkans (se nedan) predikstol monterades inom ramar på väggen i koret. En gravsten från hospitalskyrkogården ligger infälld i golvet i koret.

Nylöse kyrka är startpunkt för pilgrimsleden norrut mot Gamla Lödöse. Väl uppe på Storeberget ovanför kyrkan belönas man med en hänförande utsikt över Göteborg. Här uppe finns sedan förkristen tid en labyrinth nära den uppmärkta leden.

Nylöse kyrka ligger vid Måns Bryntessonsgatan. Måns Bryntesson Lilliehöök var ståthållare på Älvsborgs slott när Gustav Vasa utfärdade nya privilegier för Nya Lödöse. Måns anlade de första befästningarna där. Han var ägare till Uplo, inte långt från Gräfsnäs, som ligger vid den gamla handelsvägen Lödöse-Skara.

Måns Bryntesson var Gustav Vasas förtrogne men deltog i Västgötaupproret mot kungen och blev därför halshuggen. Hans dotter Ebba gifte sig med Sten Eriksson Leijonhufvud på Gräfsnäs och blev därmed svägerska till Margareta Leijonhufvud, Gustav Vasas andra hustru.

Församlingskyrkan vid Hospitalsvägen norr om Gamlestaden

Vägen på bilden kommer från Göteborg och leder ut ur bilden norrut mot Skepplanda och vidare genom skogsområdet Risveden till Gräfsnäs. Den här vägen körde postdiligensen mellan Stockholm och Göteborg fram till mitten på 1800-talet. Till vänster ses Göta älv. Bilden är inte helt rättvisande.

Mellan Nylöse kyrka och Alelyckan finns en kyrkogård med några få gravstenar. Där låg hospitalet S:t Jörgen, som flyttades 1530 från Gamla

Lödöse där det hade legat sedan slutet på 1200-talet. Det var ett spetälskesjukhus, för leprasjuka. Senare blev det mentalsjukhus och flyttade till Lillhagen på Hisingen 1872.

1627 invigdes en kyrka som hörde till hospitalet. Den revs 1791 men altartavlan finns i Nylöse kyrka. 1832 byggdes den församlingskyrka som visas på bilden. Kyrkan revs 1911 och ersattes av S:t Pauli kyrka. Bild från Göteborgs stadsmuseum.

Grundsten från S:t Olofs kyrka

S:t Olofs kyrka i Gamla Lödöse revs 1528 på kung Gustav Vasas order. Materialet lastades på pråmar och fördes på Göta älv till Nya Lödöse där kyrkan återuppbyggdes. Vid utgrävningar på 1900-talet hittade man rester av kyrkan. Denna sten från S:t Olofs kyrka finns på gården mellan Nylöse kyrka och församlingshemmet.

Altartavlan i Nylöse kyrka

Altartavlan kommer från hospitalskyrkan som byggdes 1627. Den visar nattvardens instiftande och är målad av en okänd konstnär. Altartavlan har ett stort konstnärligt och kulturhistoriskt värde.

Text och bild: Bo Björklund.